

Frågor och svar om nationella frågan och ”fosterlandsförsvaret”

”Trotskismens linje i den nationella frågan är teoretiskt dravel som leder till en reaktionär politik. Den gemensamma nämnaren för trotskisternas försvar av Sovjet och överlåtande av den nationella frågan till monopolbourgeoisin är nationellt förräderi.”

Så går några av de avslutande tongångarna i den redaktionella kommentaren i *Marxistiskt Forum* 2/78. Då KAF nu bjuds utrymme i MFs spalter för att bemöta anklagelserna, har vi valt att göra det i ”fråga-svar”-form, dels för att det ger möjlighet till direkta svar på angelägna frågor på ett begränsat utrymme, dels därför att det också är relativt överskådligt och lättläst. Givetvis är det ändå omöjligt att i alla aspekter tillbakavisa anklagelserna, eller att reda ut alla trådar kring den nationella frågan, krigens karaktär och ”fosterlandsförsvaret”. Till det får vi återkomma på annat sätt.

Hur definierar ni i KAF och Fjärde Internationalen ”nationellt oberoende”? Och hur skiljer sig er uppfattning från SKPs?

Revolutionära marxister hänför alltid det begreppet *strikt* till den *politiska* sfären, och i korthet kan vi definiera det som *rätten till egen statlig existens*.

”Nationellt oberoende” och ”självbestämmanderätt” i marxistisk mening har *ingenting* med ”ekonomiskt oberoende” att göra, vilket SKP/Clarté ofta tycks tro. I deras publikationer ses t ex olika råvarukartellers (OPEC, CIPEC osv) tillkomst, eller ”kampen för 200 nautiska mils fiskegräns” som ”en del i fronten av tredje världens länder till försvar av statsuveränitet och nationella ekonomiska rättigheter – för en ny ekonomisk världsordning”.¹ Exemplet kunde mångfaldigas.

Avslutningsvis i definitionsfrågan, ett citat av Lenin:

”Finanskapitalets och kapitalets herravälde överhuvudtaget kan inte avskaffas genom några slags omgestaltningar på den politiska demokratins område; och självbestämmanderätten hänför sig helt och uteslutande till detta område.”²

1915 sa Lenin att den nationella frågan var i huvudsak löst i Västeuropa. Men är inte läget annorlunda idag? Är det inte progressivt och revolutionärt att idag försvara Sveriges nationella oberoende mot supermakterna?

Ja, för det stora flertalet länder i Västeuropa är nationella frågan idag löst. Det gäller tom flertalet länder i världen idag, t ex de f d kolonierna i Afrika och Asien. De existerar idag som egna självständiga stater. I Västeuropa och i olika delar av världen finns dock områden, där frågan står olöst ännu, t ex Nordirland, Spanien (Baskien, Katalonien osv), palestinierna, kurderna, Södra Afrika, Canada (Quebec). Men för att summera, idag har fler folk erhållit sin självbestämmanderätt än vad var fallet 1915. Så läget är naturligtvis annorlunda!

Det betyder också att frågan om *socialismen, klasskampen och revolutionen* är objektivt sett mer aktuell än tidigare, eftersom endast den kan lösa de frågor som den ”nationella kampen” inte kan lösa: avskaffandet av det kapitalistiska förtrycket och imperialismens ekonomiska utsugning. Idag kan vi bara än mer understryka det perspektiv Kommunistiska Internationalen gav under Lenins och Trotskijs ledning:

”Endast den proletära revolutionen kan garantera de små folken en fri existens, ty den frigör produktiv-krafterna i alla länder från nationalstatens trånga grepp genom att förena folken i ett nära ekonomiskt samarbete enligt en gemensam planekonomi. Endast den ger de minsta och svagaste folken möjligheten att i total frihet och totalt oberoende sköta sina nationella kulturers

angelägenheter utan att för den skull skada Europas och den övriga världens förenade och centraliserade ekonomi.”³

Dessa ord talar om något helt annat än Kinas och SKPs småborgerliga teorier om ”en ny ekonomisk världsordning”!!

Vad gäller ”försvaret av Sverige”, dvs i praktiken ”fosterlandsförsvaret”, gäller följande:

För det första är Sverige ett avancerat imperialistiskt land (som förvisso inte ockuperar annat land) där den nationella frågan är löst för länge sedan.

För det andra är de rent nationella kraven *underordnade klasskampens intressen* i stort. Bourgeoisin å andra sidan sätter *alltid* de nationella kraven och den ”egna nationen” i förgrunden, i syfte att hålla tillbaka arbetarklassens kamp. Som Trotskij skriver 1922:

”...medan vi klart erkänner rätten till nationellt självbestämmande, är vi noggranna med att inför massorna förklara kravets begränsade historiska betydelse, och vi ställer det aldrig över den proletära revolutionens intressen.”

Och vidare:

”Vi inte bara erkänner, utan vi ger också fullt stöd till principen om självbestämmande, närhelst den riktas mot feodala, kapitalistiska och imperialistiska stater. Men varhelst myten om självbestämmandet, i bourgeoisins händer, blir till ett vapen riktat mot den proletära revolutionen, har vi ingen anledning att behandla denna myt annorlunda än de övriga av demokratins ‘principer’ som kapitalismen har förvrängt.”⁴

För det tredje avgör alltid en *konkret analys av krigets karaktär* vilka paroller vi marxister ställer. SKP har å andra sidan *redan bestämt sig* för vilken karaktär ett krig mellan Sverige och något annat land kommer att få! Det blir ett ”nationellt befrielsekrig” från Sveriges sida, anser man, tydligen också oavsett om ett tredje världskrig blir ett imperialistiskt omfördelningskrig. Om det tredje världskriget blir ett sådant krig – vilket f ö är mycket troligt med tanke på utvecklingen inom imperialismen – så kommer det att vara ett reaktionärt krig, utlöst och fört av borgarklassen. I ett sådant krig kommer det imperialistiska Sverige (även om det är ett litet land) inte att ställas mot imperialismen, lika lite som Schweiz under första världskriget, utan kommer i praktiken att hamna på den ena eller andra sidan av de krigförande imperialistiska parterna.

För det fjärde har den svenska arbetarklassen inget fosterland – ännu! – att försvara. De är inte ”herrar i sitt eget hus”. ”Arbetarklassen har inget fosterland” står det i Kommunistiska Manifestet. Vad betyder det? Jo, det betyder *att* arbetarnas ekonomiska position är internationell, inte nationell, *att* klassfienden är internationell, *att* förutsättningarna för frigörelsen också är det, och *att* arbetarklassens internationella enhet är *mer betydelsefull* än den nationella. När den svenska arbetarklassen en gång störtat kapitalismen över ända, och upprättat en arbetarstat, då ska vi vara de första att försvara fosterlandet!⁵

Men i händelse av invasion i samband med ett imperialistiskt storkrig, ska inte arbetarklassen försvara sig då?

Borgarna och opportunisterna inom arbetarrörelsen, reformister och stalinister av olika slag, ställer vanligtvis frågan så här:

”Antingen erkänner vi principiellt vår plikt att försvara fosterlandet eller också lämnar vi vårt land försvarslost.”

Att framställa saken så är i grunden felaktigt. I verkligheten står frågan på detta sätt: Antingen tillåter vi oss själva att dödas i den internationella bourgeoisins intressen eller också förbereder vi systematiskt arbetarklassen, alla förtryckta, och oss själva, för att – till priset av mindre offer! – störta bourgeoisin, expropriera banker och företag, och göra slut på kriget.⁶

Självfallet ska arbetarklassen ta upp kampen under kriget, men under vilka paroller och mot vad? ”Klasskampen är det bästa medlet mot invasion”, sa Lenin en gång. Det är den marxistiska klassmässiga ståndpunkten. Vi kan ta två historiska exempel från andra världskriget, Norge och USA. När tyska armén invaderade Norge i april 1940, hur skulle kommunister förhålla sig då? Ja, NKP, de norska stalinisterna, gjorde i stort ingenting. I sin tidning *Arbeideren* skrev man 13 dagar (!) efter invasionen att allt motstånd, såväl aktivt som passivt, skulle inställas! Denna inställning var direkt förräderi! Hur ställde då de norska trotskisterna frågan? Ja, de hade deklarerat sin ståndpunkt bl a i ett nummer av tidningen *Oktober*, maj -39:

”Men vad vill ni göra, frågar man oss, vill ni att vi inte ska försvara oss, att vi ska underkasta oss frivilligt? Nej, tvärtom. Som vi har visat är det mer eller mindre ‘arbetarregeringens’ nuvarande politik som kommer att leda till kapitulation...

Mot regeringens program sätter vi August Bebels gamla lösen: Inte en man, inte ett öre till den borgerliga armén! Däremot allmän folkbevapning! Ett gevär i varje arbetares händer, ett maskingevär i varje arbetarbostad! Bombsäkra skyddsrum i arbetarkvarteren. En luftvärnskanon vid varje fabrik under fabriksmilisens kontroll! Försvarskommittéer i alla distrikt under central ledning! Regelbundna övningar under ledning av instruktörer som är lojala mot arbetarklassens och frihetens sak! Spannmålsupplag och livsmedel under försvarskommittéernas kontroll. Ett kustvärn av arbetare, sjömän och fiskare... Klassförsvar i stället för nationellt försvar.”

Så långt de norska trotskisterna. Hur ställdes frågan i USA? Jo, så här:

”Vi är villiga att kämpa mot Hitler. Ingen arbetare vill se det där gänget av fascistiska barbarer översvämma det här landet eller något land. Men vi vill kämpa mot fascismen under ett ledarskap vi kan lita på... Vi kommer aldrig att låta något hända på samma sätt som det gjorde i Frankrike... Arbetarna måste själva ta ansvaret för den här kampen mot Hitler och vem som helst annan som attackerar deras rättigheter. Motsättningen mellan bourgeoisins patriotism och massornas måste vara utgångspunkten för vår revolutionära aktivitet...”⁷

och vidare:

”Beväpna arbetarna. Den enda garantin mot Hitlers invasion (inte genom att minska arbetarnas makt i fabriken och armén – utan genom att organisera arbetarkontroll över industrin och vapnen kan segern garanteras inte bara över Hitler utan också över kapitalisternas femte-kolonngäng hemma).”⁸

På detta sätt, klassmässigt, och inte med bedrägliga paroller om ”nationellt oberoende”, ”nationellt försvar” eller ”fosterlandsförsvar” ställde marxisterna frågan. Att t ex inställa klasskampen, eller ens tona ner den, i den fåfänga tron att få med sig ”patriotiska delar av bourgeoisin”, som Komintern gjorde under andra världskriget långa perioder, leder till självmord för arbetarklassen.

Ja, ni tycks vara motståndare till en imperialistisk invasion – låt vara med er utopiska revolutionsmetod. Men Sovjet skulle ni frivilligt låta invadera Sverige?

Först måste vi påpeka att vi *inte* anser att Sovjet är en imperialistisk stat. Sovjetsamhället har trots dess byråkratiska degeneration och Kremels kontrarevolutionära politik *sitt ursprung i en proletär revolution*, på samma sätt som en fackförening har sitt ursprung i arbetarnas tidiga klasskamp. En fackförening är därför en arbetarorganisation, en *klassorganisation*, även om arbetarna inte har makten i sin organisation till följd av fackföreningsbyråkratins reaktionära politik. På samma sätt som arbetarna måste ta makten i sina egna organisationer, måste de sovjetiska arbetarna svepa undan byråkratin, och ge Sovjetsamhällets fundament, planekonomin, en proletär ledning. Vi försvarar alltså detta fundament (*inte Kremels politik!*), den icke-kapitalistiska grunden, mot imperialismen på samma sätt som vi försvarar fackföreningarna (trots byråkratiseringen) mot kapitalet och reaktionen. Detta är vår allmänna utgångspunkt.

Under andra världskriget tvangs Sovjet på ett brutalt sätt (genom stalinisternas politiska försummelser) att gå in i Finland. Hur skulle kommunister agera? Ställa upp till försvar för Finlands ”nationella oberoende” och ställa sig i spetsen i kampen mot Röda Armén? Nej, marxisterna tvangs att erkänna kriget som ett fullbordat faktum. På det sätt kriget *förberetts* och *igångsatts* av Stalin-byråkratin blev det ett skamligt krig, ett *dåligt* försvar för Sovjet gentemot imperialismen, då Röda Arméns intrång inte stod i samklang med en verkligt revolutionär massrörelse i Finland. Trotskisterna riktade också i *det avseendet* oförsonlig kritik mot den stalinistiska politiken. Men vi såg inte detta krig som en *isolerad* företeelse, utan i samband med världskrigets utveckling och styrkeförhållandena i stort.⁹

Om Sovjet *idag* utan förvarning och utan synbarlig anledning marscherade in i Sverige för att ockupera det skulle vi vara emot det, det skulle vara en kränkning av den nationella självbestämmanderätten. Det skulle vara samma kränkning som om USA eller Tyskland invaderade hux flux, t ex som när Frankrike ockuperade Tyskland (Ruhr-området) 1923.¹⁰ *Men saken skulle betraktas annorlunda om ett imperialistiskt storkrig pågick. Då måste alla mindre krig och händelser värderas efter detta krigs karaktär!*

Så KAF kan eventuellt tänka sig att förespråka att revolutionen ska spridas genom invasion, på bajonetter?

Nej, det gör vi inte. Däremot menar vi att det är en plikt för en arbetarstat att bistå med materiell, moralisk och militär hjälp, även att gå in på annat territorium, under förutsättning att det sker i samklang och överenskommelse med en befolkning som befinner sig i revolutionärt uppror! Bolsjevikerna gjorde detta i Georgien 1921 (under det att den internationella socialdemokratin klagade över att bolsjevikerna trampade Georgiens ”nationella oberoende” på tårna). Man hade försökt ett år tidigare i Polen, men misslyckats därför att man felbedömde befolkningens benägenhet till uppror. Det finns ingen kommunistisk princip som säger att en arbetarstats arméer *aldrig och under inga omständigheter* kan gå in i ett annat land för att stödja ett verkligt uppror mot en reaktionär statsmakt. Men bara för att stödja, inte för att själva ta makten och bli kvar på annat territorium.”¹¹

För Kommunistiska Arbetarförbundet

Bruno Waldin (= Stig Eriksson. *Red. anm.*)

Noter

¹ Se t ex *Clarté*, 3-4 1975 s 50-52.

² Lenin, *Ssiu* band 9, s 203.

³ *Röda Häftet* 6/7, s 47.

⁴ Trotskij, *Social Democracy and the Wars of Intervention. Russia 1918-1921*, s 93-94. Boken är en försvarsskrift för den bolsjevikiska politiken i Georgien 1921, där Röda Armén gick in och stödde ett uppror mot den mensjevikiska regimen. Boken utgavs på Sovjetunionens statliga förlag 1922, och representerade också en sovjetisk officiell ståndpunkt.

Jämför också Lenin: ”...vilket demokratiskt krav som helst (däribland även kravet på självbestämmanderätt) ...är underordnat socialismens högre intressen.” (*Ssiu*, band 9, s 240).

⁵ Om detta se t ex Lenin: ”On Proletarian Internationalism”, Progress Publishers, s 121-122, 166-69, 208-210.

⁶ Se t ex Lenin, *Collected Works*, band 23. Där finns en mycket intressant artikel om Schweiz, och hur marxister skulle förhålla sig, till ”fosterlandsförsvaret” om Schweiz blev indraget i kriget. Se även ett alldeles utmärkt stycke i *Valda Verk* II:2, s 95-96:

”Alla småborgare, alla förslöade och okunniga bondgubbar resonerar just så...: fienden har inträngt i mitt land, allt annat angår mig inte. En socialist, en revolutionär proletär, en internationalist resonerar på annat sätt: krigets karaktär (huruvida det är reaktionärt eller revolutionärt) beror inte på vem som angripit och i vems land ”fienden” står, utan av vilken klass kriget föres och av vilken politik som fullföljes genom det ifrågavarande kriget.”

⁷ Citerat i ”Antimilitaristiskt Skolningsmaterial”, utgivet av KAF, 1978.

⁸ d:o

⁹ Om Sovjets inmarsch i Finland, se Trotskij, *Writings 1939-40* och [Till marxismens försvar](#), Partisan.

¹⁰ Se t ex Komintern-resolutionen i frågan i Degras, *Soviet Documents on foreign policy*, del I, 1917-24, s 368-370.

¹¹ Om Georgien, se källa i not 4. Om ”det polska äventyret” se t ex Deutscher, Trotskij-trilogin, del I, s 334-352 (nätupplaga: [Den väpnade profeten](#)). Apropos ”ockupations-socialism” (Gnistans uttryck) så kan vi ju påminna SKP om följande fall, där SKP aldrig nämnt ett ord om ”nationell självbestämmanderätt”: Kina-Tibet (1950), Sovjet-Ungern (1956).